

Sygn. akt I UK 517/14

POSTANOWIENIE

Dnia 5 sierpnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z odwołania P. Spółki z o.o. w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Białymstoku
o wysokość składki na ubezpieczenie wypadkowe,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 5 sierpnia 2015 r.,
skargi kasacyjnej P. Spółki z o.o. w W. od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Białymstoku
z dnia 19 sierpnia 2014 r., sygn. akt III AUa 242/14,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 19 sierpnia 2014 r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 12 grudnia 2013 r. i oddalił odwołanie P. Spółki z o.o. w W. (dalej jako płatnik składek) od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Białymstoku w przedmiocie wysokości stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku płatnik składek zarzucił naruszenie przepisów postępowania, tj.: 1) art. 378 § 1 zdanie pierwsze k.p.c., przez rozpoznanie sprawy poza granicami apelacji, polegające na weryfikacji dokonanej przez Sąd Okręgowy oceny dowodów przeprowadzonych celem ustalenia rodzaju przeważającej działalności faktycznie wykonywanej przez skarżącego pomimo braku w apelacji organu rentowego zarzutu przekroczenia

zasady swobodnej oceny tych dowodów (tj. zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.); 2) art. 382 w związku z art. 230 k.p.c., przez dokonanie odmiennych od dokonanych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych w zakresie faktycznego rodzaju działalności przeważającej wykonywanej przez skarżącego, pomimo że fakt wykonywania jako działalności przeważającej działalności związanej z pakowaniem nie był kwestionowany przez strony w toku procesu oraz nie został zakwestionowany w apelacji organu rentowego; 3) art. 382 w związku z art. 235 § 1 zdanie pierwsze *in principio* k.p.c., przez dokonanie odmiennej od dokonanej przez Sąd Okręgowy oceny dowodów bez ich uprzedniego przeprowadzenia, pomimo braku zarzutu apelacyjnego przekroczenia zasady swobodnej oceny tych dowodów; 4) art. 382 k.p.c., przez pominięcie części zebranego materiału dowodowego w postaci dokumentu obejmującego oświadczenie skarżącego załączone do wniosku o zmianę danych w rejestrze przedsiębiorców KRS z dnia 2 września 2011 r., skutkujące niezasadnym ustaleniem faktu zmiany rodzaju działalności przeważającej wykonywanej przez skarżącego; 5) art. 382 w związku z art. 244 § 1 k.p.c. w związku z art. 4 ust. 3 i 4aa oraz 40 pkt 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym, przez przyjęcie, że kolejność przedstawienia rodzajów działalności składających się na przedmiot działalności skarżącego w Rejestrze Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego jest dowodem rodzaju działalności przeważającej deklarowanej przez skarżącego.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji lub innemu sądowi równorzędnemu do ponownego rozpoznania.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniono po pierwsze - występowaniem istotnych zagadnień prawnych dotyczących: 1) na tle art. 378 § 1 k.p.c. - określenia granic kognicji sądu drugiej instancji rozpoznającego apelację w postępowaniu cywilnym wymagającego rozstrzygnięcia, czy w granicach tych mieści się weryfikacja oceny dowodów dokonanej przez sąd pierwszej instancji w przypadku, gdy apelacja nie zawiera zarzutu przekroczenia zasady swobodnej oceny tych dowodów, tj. zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.; 2) na tle art. 382 i art. 230 k.p.c. - możliwości dokonania przez sąd drugiej instancji odmiennych ustaleń faktycznych od ustaleń dokonanych przez sąd pierwszej instancji w

sytuacji, gdy ustalenia te nie były kwestionowane w apelacji, a ich treść nie była kwestionowana przez żadną ze stron w toku postępowania przed sądem pierwszej instancji oraz 3) możliwości dokonania przez sąd drugiej instancji odmiennej od dokonanej przez sąd pierwszej instancji oceny dowodów w postaci zeznań świadków i przesłuchania stron bez przeprowadzenia tych dowodów przez sąd drugiej instancji w sytuacji, gdy ocena tych dowodów nie jest kwestionowana w apelacji oraz po drugie - oczywistą zasadnością skargi przez wzgląd na naruszenie art. 382 w związku z art. 244 § 1 k.p.c. w związku z art. 4 ust. 3 i 4aa oraz 40 pkt 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 roku o Krajowym Rejestrze Sądowym, gdyż nie istnieje przepis, który nakazywałby ujawnienie w Rejestrze Przedsiębiorców KRS (oraz umowach spółek handlowych) w pierwszej kolejności rodzaju działalności przeważającej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepis art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaga, aby wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowił odrębny element pisma niezależny od przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.). Uzasadnienie wniosku natomiast powinno nawiązywać do przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Spełnienie wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. powinno zatem przybrać formę wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wskaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Skarżący odwołuje się do przesłanek występowania w sprawie istotnych zagadnień prawnych oraz oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

Zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51). Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy po pierwsze - przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468) oraz po drugie - jego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (por. postanowienie z dnia 27 stycznia 2009 r., II PK 248/09, LEX nr 736732). Z kolei z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, czyli że jej zarzuty są zasadne „na pierwszy rzut oka” (*prima facie*) i w sposób oczywisty prowadzą do uznania zaskarżonego wyroku za błędny i jego wzruszenia (por. między innymi postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, niepublikowane i orzeczenia tam powołane). Jest tak dlatego, że o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, iż jej podstawa jest

usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania koniecznej jest wykazanie kwalifikowanej podstawy naruszenia prawa materialnego lub procesowego widocznej przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez wdawania się w pogłębioną analizę prawną. Z tego względu przyjmuje się, że nie spełnia tego wymagania odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo mianem rażącego, ewidentnego, kwalifikowanego lub oczywistego, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia. Należy przy tym zwrócić uwagę, że art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie odwołuje się do oczywistego naruszenia prawa, ale do oczywistej zasadności skargi, co oznacza, że oczywista zasadność skargi może wynikać z oczywistego i kwalifikowanego naruszenia przepisu prawa, pod warunkiem jednak, że skarżący wykaże, iż uchybienie to zadecydowało o wyniku sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574). Inaczej mówiąc, przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie przepisu prawa, ale sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2014 r., III UK 125/13, LEX 1648642).

Skarżący nie zdołał wykazać rzeczywistego występowania tak rozumianych przesłanek uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Po pierwsze, należy zauważyć, że - wbrew twierdzeniu skarżącego - w apelacji organu rentowego podniesiony został zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. Niezależnie od tego, wątpliwości formułowane przez skarżącego na tle art. 378 § 1 i art. 382 w związku z art. 230 k.p.c. zostały już rozstrzygnięte w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Mianowicie przyjmuje się w nim zgodnie, że istotą postępowania apelacyjnego jest ponowne rozpoznanie sprawy w granicach apelacji (art. 378 § 1 k.p.c.). Oznacza ono, że sąd drugiej instancji nie koncentruje się jedynie na ocenie zasadności zarzutów apelacyjnych, lecz rozstrzyga ponownie o zasadności zgłoszonych roszczeń procesowych. Ma zatem pełną swobodę jurysdykcyjną, ograniczoną jedynie granicami zaskarżenia. W konsekwencji może, a jeżeli je dostrzeże - powinien naprawić wszystkie naruszenia prawa materialnego, niezależnie od tego, czy zostały wyknięte w apelacji, pod warunkiem, że mieszczą się w granicach zaskarżenia. Z kolei prawidłowe stosowanie prawa materialnego

przez sąd drugiej instancji wymaga dokonania niezbędnych ustaleń faktycznych, koniecznych dla prawidłowego rozstrzygnięcia o zasadności procesowych roszczeń stron. Skoro sąd drugiej instancji musi samodzielnie dokonać materialnoprawnej oceny zgłoszonego żądania, to nie może tego dokonać bez prawidłowo - zgodnie z zasadami prowadzenia postępowania dowodowego - ustalonego stanu faktycznego. Ustalenia sądu pierwszej instancji nie są zatem wiążące dla sądu odwoławczego, a obowiązek dokonywania ustaleń przez ten sąd istnieje niezależnie od tego, czy wnoszący apelację podniósł zarzut dokonania wadliwych ustaleń faktycznych lub ich braku (art. 382 k.p.c.). Dokonanie przez sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych umożliwia mu bowiem - stając się zarazem jego obowiązkiem - ustalenie podstawy prawnej wyroku, a więc dobór właściwego przepisu prawa materialnego, jego wykładnię oraz podjęcie aktu subsumcji (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 lipca 2008 r., I UK 7/08, LEX nr 500238; z dnia 24 sierpnia 2009 r., I PK 32/09, LEX nr 548916 i powołane w nich orzecznictwo, ze szczególnym uwzględnieniem wskazanej przez skarżącego uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98, OSNC 1999 nr 7-8, poz. 124). Inaczej mówiąc, sąd drugiej instancji co prawda nie może kontrolować z urzędu - poza ewentualną nieważnością postępowania - naruszenia przez sąd pierwszej instancji przepisów postępowania niewytkniętych w apelacji, ale może dokonać odmiennej oceny stanu faktycznego przez pryzmat mających zastosowanie w sprawie przepisów prawa materialnego, jak miało to miejsce w sprawie, w której wniesiona została niniejsza skarga kasacyjna (por. wyrok z dnia 26 czerwca 2013 r., V CSK 347/12, LEX nr 1381043, w którym odwołano się do poglądu wyrażonego w posiadającej moc zasady prawnej uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008 nr 6, poz. 55).

Po drugie, ograniczając się do wskazania na uchybienia procesowe Sądu drugiej instancji, świadczące - w ocenie skarżącego - o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, skarżący nie wykazuje ich wpływu na wynik sporu, co - z uwagi na rodzaj podnoszonych uchybień - wymagałoby w pierwszym rzędzie odniesienia ich do przepisu stanowiącego materialnoprawną podstawę żądania. Skarga kasacyjna została jednak oparta wyłącznie na podstawie naruszenia przepisów

postępowania. Tym samym skarżący pozbawił się możliwości wykazania, że ewentualne naruszenie przez Sąd odwoławczy wskazanych przez niego przepisów prawa procesowego doprowadziłoby wprost do uwzględnienia skargi kasacyjnej. Skoro bowiem skarga kasacyjna nie zarzuca obrazy jakiegokolwiek przepisu prawa materialnego stanowiącego podstawę wyrokowania sądu odwoławczego, to w konsekwencji nie jest możliwa ocena, czy naruszenie przepisów prawa procesowego wskazanych w podstawie kasacyjnej mogło rzeczywiście mieć istotny wpływ na wynik sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 2014 r., I PK 316/13, LEX nr 1511811).

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.